

Hegedűs Barbara

Történelmi lépés Kolumbiában – a békefolyamat eredményei a FARC gerillaszervezettel¹

Kolumbia több mint ötven éve szenved a baloldali gerillaszervezetek, a jobboldali félkatonai paramilitáris csoportok, a szervezett bűnözői csoportok és az állami fegyveres erők között zajló fegyveres konfliktustól. A polgárháborús viszonyok súlyosságát a számok is bizonyítják, mivel az 1958–2012 között zajló belháború 220 ezer halálos áldozatot követelt, ebből több mint 180 ezer civil személy. Ezen felül közel 25 ezer eltűntet regisztráltak és 5,7 millió ember kényszerült elhagyni otthonát.² Kolumbia a 2012–2016 között zajló békefolyamattal esélyt kapott arra, hogy a közel hatvan éve tartó konfliktust maga mögött hagyja, ami az ország gazdasági és társadalmi modernizációjának alapja lehet.

Kulcsszavak: FARC, Kolumbia, lefegyverzés, leszerelés, visszailleszkedés

Hegedűs Barbara: Historical Step in Colombia – The Results of the Peace Process with the FARC Guerrilla Organization

Colombia has suffered for more than 50 years from armed conflict occurred among leftist guerrilla movements, right-wing paramilitary groups, organized crime groups, and state armed forces. The number of victims proves the severity of the civil war, as in 1958–2012 the conflict demanded an estimated 220,000 deaths, from which more than 180,000 were civilians. Moreover, nearly 25,000 missing persons were registered and 5.7 million people were forced to leave their homes. The peace-process gave a chance to Colombia to leave behind the nearly 60 years of conflict that can be the basis for economic and social modernization of the country.

Keywords: FARC, Colombia, disarmament, demobilization, reintegration

Általános adatok Kolumbiáról

A hivatalos nevén Kolumbiai Köztársaság Dél-Amerika északnyugati részén fekvő spanyolajkú ország, lakosságszáma alapján 47,2 millió fővel a harmadik legnépesebb latin-amerikai állam Brazília és Mexikó után, 1,14 millió km²-es területével pedig a negyedik legnagyobb állam ezen a földrészen. Dél-Amerika kapujaként fontos geostratégiai jelentőséggel bír, mivel hozzáférése van a Csendes-óceánhoz, az Atlanti-óceánhoz, valamint öt országgal

¹ A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt „Latin-Amerika és Magyarország – metszéspontok” Ludovika Kutatócsoportjának keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

² CNMH, Centro Nacional de Memoria Histórica: ¡Basta Ya! Colombia: Memorias de guerra y dignidad, [online], Informe General Grupo de Memoria Histórica, 2013, 31–33. o. Forrás: centrodememoriahistorica.gov.co [2016. 11. 05.].

határos; Venezuelával, Brazíliával, Ecuadorral, Peruvál és Panamával, ezért fontos kereskedelmi összekötő pont is.³

Kolumbia 2016-ban a 4. legnagyobb GDP-vel rendelkező ország volt a dél-amerikai térségben, és várhatóan a következő években is mérsékelt növekedés várható, mivel a 2016-os 1,9%-os GDP-emelkedést követően 2017-ben 2,3%, majd 2018-ban 3%-os gazdasági növekedést prognosztizálnak.⁴ Nagyfokú az urbanizáció, mivel a társadalom 77%-a városokban él, ami nemcsak a gazdaság strukturális átrendeződésének köszönhető, hanem a gerilla- és paramilitáris csoportok erőszakos cselekményei is hozzájárultak a vidéki lakosság városokba településéhez.⁵

A gazdasági fejlődésében, nemzetközi megítélésében és a külföldi befektetések szempontjából kiemelkedően fontos az ország kockázati megítélése, amire a jelenlegi békefolyamat pozitívan hatott.⁶ Az 1. táblázat az IHS kockázati mérőszámait foglalja össze a dél-amerikai országok esetében.

1. táblázat: Dél-Amerika országainak kockázati besorolása

	Teljes ország-kockázat	Kockázati tényezők					
		Politikai	Gazdasági	Szabályozási	Adó	Operációs	Biztonsági
Uruguay	1,2	1,2	1,0	1,0	1,6	1,8	0,8
Chile	1,6	1,6	1,5	1,1	1,9	1,8	1,6
Peru	2,0	2,0	1,0	2,3	1,8	2,6	2,2
Argentína	2,1	2,1	1,7	2,2	2,4	2,8	1,4
Kolumbia	2,2	2,2	1,6	1,8	2,2	2,6	2,6
Paraguay	2,2	2,3	1,7	2,2	2,3	3,2	1,6
Brazília	2,4	2,8	1,9	1,8	3,0	3,1	1,6
Ecuador	3,0	2,6	2,3	3,7	3,8	3,7	1,9
Bolívia	3,1	2,6	2,3	4,1	3,5	3,9	2,1
Venezuela	4,6	4,3	5,9	5,8	4,0	5,0	2,5
	Alacsony 0,1–0,7	Mérsékelt 0,8–1,5	Közepes 1,6–2,3	Magas 2,4–3,1	Nagyon magas 3,2–4,3	Kritikus 4,4–6,4	Extrém 6,5–10,0

Forrás: saját készítés az IHS adatbázisa alapján

Az IHS országekockázati besorolása alapján Kolumbia a dél-amerikai országok közül az ötödik helyen áll 2017 első negyedévében 2,2 ponttal, ahol a kockázatot 0,1–10-ig terjedő skálán mérik, 10-zel számszerűsítve a legmagasabb kockázatot. Az országekockázati mérőszám több területen mért információk átlagából áll össze, amelyen belül elemzik az ország poli-

³ CIA: The World Fact Book, Colombia, [online]. Forrás: CIA.gov [2017. 03. 10.].

⁴ IMF: International Monetary Fund: World Economic Outlook Database, [online], 2017. Forrás: Imf.org [2017. 05. 10.].

⁵ The World Fact Book.

⁶ IHS Country Risk: Strategic Risk, 2017, [online]. Forrás: Ihsmarket.com [2017. 05. 13.].

tikai, gazdasági, jogi és adórendszerében, az operációs részben az állam működőképessége (például korrupció mértéke, az infrastruktúra fejlettsége), majd a biztonság területén jelentkező kockázatokat. Ezzel a besorolással a hét kockázati kategóriából Kolumbia a harmadik csoportba esik, amivel közepes kockázatú országnak számít.⁷

Elhelyezkedéséből adódóan Kolumbia az illegális kereskedelemben is fontos szereplő a térségben: a szervezett bűnözői csoportok nemcsak a kábítószerüzletben érdekeltek, hanem többek között fegyvercsempészetben, pénzmosásban, illegális bányászatban is.⁸ Az ország földrajzi adottságai, az Andok hegyláncai nagy hatással vannak az ország társadalmi, politikai és gazdasági viszonyaira, mert a domborzati viszonyok kiváló rejtékhelyet biztosítanak a bűnözői csoportoknak, a nehezen megközelíthető területeken hatékonyan tudnak kábítószer termelni és raktározni, valamint egyéb illegális tevékenységet folytatni. A hegyvidékek megnehezítik az egységes állami működést is, mivel a központi kormányzat nehezen képes az ország területének egészét az ellenőrzése alatt tartani.

A tanulmány célja, hogy a Kolumbiában közel hatvan éve zajló fegyveres konfliktus lezárását, a békefolyamat legfontosabb elemeit és eredményeit elemezze 2017. júniusig bezárólag. A cikk elkészítése során angol és spanyol nyelvű forrásokat, kiemelten az InSight Crime elnevezésű Latin-Amerikával foglalkozó alapítvány, a Colombia Reports című dél-amerikai független hírforrás és az International Crisis Group szervezet anyagait használtam. A publikáció során röviden bemutatom az ENSZ Lefegyverzés, leszerelés és reintegráció (*Disarmament, Demobilization and Reintegration – DDR*) programjait, ismertetem a fegyveres konfliktus legfontosabb szereplőit, a békefolyamathoz vezető utat, majd a DDR-programokon keresztül vizsgálom a békeszerződés legjelentősebb részeit.

Lefegyverzés, leszerelés és reintegrációs programok (DDR) mint a békeépítés eszközei

A DDR-programok az Egyesült Nemzetek Szervezete által az 1980-as években indultak azzal a céllal, hogy aktív segítséget nyújtsanak a fegyveres konfliktusokat követő időszakban, és mára a válságkezelés és békeépítés lényeges eszközei lettek. A projektek többek között technikai segítséget, tanácsadást és egyéb speciális módszereket nyújthatnak. Adminisztrációs támogatás révén a visszailleszkedés koordinációjában segíthetnek, támogathatják a katonai táborok igazgatását, vagy megfigyelőként ellenőrizhetik a folyamatokat, mint Kambodzsában, Ruandában vagy Koszovóban, de a vezető és irányító szerepet mindig az állami kormánynak kell vállalnia.⁹

A DDR-programok sokáig széttagoltan, egységes keretrendszer és elvárások nélkül működtek. Azonban a kezdeti feladatokhoz képest 2004-től egyre összetettebb műveletek felé mozdultak el a programok, amelyek már nem csupán a békefenntartás hagyományos cél-

⁷ IHS Economics & Country Risk: Colombia, Country Reports, Country Risk Profile, [online], 2016. 10. 27. Forrás: Ihs-markit.com [2017. 01. 22.].

⁸ Insight Crime: Colombia, Investigation and Analysis of Organized Crime, [online], 2016. 07. 21. Forrás: Insightcrime.org [2017. 05. 10.].

⁹ UNDDR: Introduction to the IDDRS, Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards, [online], 2014, 7. o. Forrás: Poa-iss.org [2017. 03. 20.].

jait tartalmazták, ahol a két háborúzó fél elválasztása a feladat, hanem kiterjedtek a biztonságpolitika, az emberi jogok, a jogállamiság, a demokratikus választások és a gazdasági kormányzás területeire.¹⁰

A fegyveres konfliktusok természetének változásával, az aszimmetrikus és hibrid konfliktusok számának növekedésével a DDR-programoknak is igazodniuk kellett az új kihívásokhoz. Az úgynevezett második generációs projektek már békeszerződés megkötése nélkül elindulhatnak, nagyobb hangsúly helyeződik az aszimmetrikus hadviselésben érdekelt szereplők kibővült körére (félkatonai és felkelő szervezetek, szervezett bűnözői csoportok, különböző bűnbandák és milíciák).¹¹ Ezért a DDR-programok kidolgozásakor a békeépítés és fejlesztési célkitűzésekkel párhuzamosan, terror- és kábítószer-ellenes műveletek is elindultak például Afganisztánban, Kolumbiában és Maliban.¹²

Alapvetően a DDR-programok átmeneti intézkedések sorozatai, amelyekkel előmozdíthatják a mélyebb változásokat, ha megvan a kellő politikai, társadalmi és gazdasági nyitottság az érintett területeken.¹³ A helyi és regionális sajátosságok minden esetben meghatározzák a konfliktusok jellemzőit, ezáltal a megoldási javaslatoknak rugalmas, terület- és kontextusspecifikusoknak kell lenniük, amelyek külön kihívást jelentenek a programok kidolgozása során. A békefenntartásra koncentráló projektek öt fő célcsoporttal foglalkoznak: „a felnőtt női és férfi harcosokkal; a fegyveres csoportok gyermek tagjaival; azokkal a személyekkel, akik nem fegyveres feladatokat látnak el, de a csoporthoz tartoznak; egészségügyi gondokkal rendelkező tagokkal, illetve azokkal a személyekkel, akik bármilyen formában kötődnek a szervezethez”.¹⁴ A projektek fő célkitűzése, hogy az adott konfliktust átfogóan kezelje, mivel sok esetben a tűzszüneti megállapodások, a békekötés sem garancia a békére, ezért a konfliktus gyökereit kell felmérni, és a harcok kiújulását kell megakadályozni. A programok három fő elemből állnak: a lefegyverzés, a leszerelés, és a reintegrációs szakaszból.

Lefegyverzés (*Disarmament*)

A hagyományos lefegyverzés elemei jellemzően rövid távú folyamatok. Ebben a periódusban regisztrálják a fegyveres szervezetek tagjait, koordinálják a fegyverbegyűjtést, amely kiterjedhet a polgári lakosság kezében lévő fegyverekre is.¹⁵ Már ebben a stádiumban lényeges elem a biztonság garantálása, mivel a fegyverletétel által a fegyveres csoportok tagjai, de civilek is védtelenebbé válhatnak, akár egy harmadik féltől támadás érheti őket egy komplex, többszereplős válsághelyzetben. Például Kolumbiában a jelenlegi békefolyamat esetében nagy problémát jelent, hogy amíg a központi kormányzat és a FARC között zajlik

¹⁰ UNDDR: *i. m.*, 1.

¹¹ Jairo MUNIVE – Finn STEPPUTAT: Rethinking Disarmament, Demobilization and Reintegration Programs, [online], *Stability: International Journal of Security and Development*, 4. évf., 2015/1, 48. o. Forrás: Doi.org [2017. 05. 10.].

¹² Robert MUGGAH – Chris O'DONNELL: Next Generation Disarmament, Demobilization and Reintegration, [online], *Stability: International Journal of Security and Development*, 2015. Forrás: Doi.org [2017. 05. 01.].

¹³ Uo.

¹⁴ UNDDR: *i. m.*, 7.

¹⁵ International Disarmament, Demobilization and Reintegration Congress (IDDRC): The Cartagena Contribution to Disarmament, Demobilization and Reintegration Cartagena, [online], Kolumbia, 2009, 17. o. Forrás: Documents.worldbank.org [2017. 04. 02.].

a békemegállapodás végrehajtása, a paramilitáris fegyveres csoportok tovább működnek, veszélyeztetve a vidéki lakosságot, a gerillaszervezet tagjait és egyben a békeszerződés végrehajtását.

Leszerelés (Demobilization)

A leszerelési folyamat viszonylag rövid átmeneti periódus. Ez idő alatt a fegyveres csoportok tagjai elkülönített, zárt és védett területre vonulnak, ahol megkezdhetik a felkészülést a társadalomba való visszailleszkedésre. Ebben az időszakban a már leszerelt személyeknek nyújtanak támogatást, mivel a fegyveres csoportok tagjai társadalmi és gazdasági téren kiszolgáltatott helyzetbe kerülhetnek, esetleg nem rendelkeznek megfelelő pénzügyi forrásokkal. A program részeként „átmeneti biztonsági hálót” hoznak létre a volt fegyveresek számára, garantálják a biztonságos útvonalat a kijelölt zónákba, szállást, ellátást, egészségügyi szolgáltatást biztosítanak a leszerelőknek.¹⁶ Bár ez az időszak csak körülbelül egy évet ölelhet fel, a projektek finanszírozhatósága jelenti az egyik legnagyobb kihívást.

Visszailleszkedés (Reintegration)

A társadalmi beilleszkedés egyszerre a legfontosabb és a legnehezebb része a DDR-programoknak, mivel a volt gerillák és a civil lakosság felől érkező szubjektív elemeket, egyéni érzelmeket is figyelembe kell venniük. Olyan kérdésekre kell választ találni, hogy a volt gerilla milyen módon tud visszatérni a civil életbe, mik lesznek az új közösségi identitásának elemei, valamint a civil környezetet is fel kell készíteni a volt fegyveresek befogadására, kezelni kell a társadalmi igazságossághoz fűződő igényüket.¹⁷ A reintegráció során biztosítani kell, hogy az érintett felek sérelmeiket jogszerű csatornákon keresztül kezeljék, és ne forduljanak erőszakos eszközökhöz. Ennek több formája is lehet, ilyen például az átmeneti igazságszolgáltatás rendszere, a hivatalos megbékélést célzó intézkedések, új alkotmány megszövegezése, új pártok létrehozása, vagy a rendőrségi és katonai szervezetek megújítása.¹⁸

A lefegyverzési, leszerelési és reintegrációs folyamatok törekenyek, ezért a sikerhez elengedhetetlen a koordináció és bizalomépítés a volt fegyveresek, a társadalmi közösségek, a programot végrehajtó belpolitikai és nemzetközi szereplők között.

A kolumbiai békefolyamathoz vezető út

A fegyveres konfliktus főbb szereplői

Kolumbiában az 1960-as években kezdődött a rendkívül összetett, különböző politikai érdekek által motivált, sokszereplős fegyveres konfliktus, amely az 1980-as évektől a kábítószerezlet erősödésével súlyosbodott. A belháború kezdetben politikai célok, a jobb-

¹⁶ IDDC: *i. m.*, 17.

¹⁷ Uo., 18–19.

¹⁸ Uo., 6.

oldali konzervatív liberális oldal és a belpolitikából kiszorított baloldali ideológia mentén szerveződő csoportok között zajlott. A kábítószerüzlet fejlődésével az 1990-es évekre a szervezett bűnözői csoportok hatalma rendkívül megnőtt, majd a jobboldali félkatonai csoportok és a baloldali gerillaszervezetek szoros együttműködésre léptek a drokartellekkel. Az együttműködés részeként egyes fegyveres szervezetek védelmet nyújtottak a kartelleknek¹⁹ a fennhatóságuk alatt lévő körzetekben, cserébe részesültek a bevételekből. Később kooperáltak a fegyvercsempészet és a kiképzés területén is. A felkelő szervezetek hasonló területekről szereztek a bevételüket, mint a szervezett bűnözői csoportok, de ők abban különböztetik meg magukat a kartellektől, hogy politikai céljaik érdekében használják fel a megszerzett vagyont. A kartellek és az ideológiai alapon szerveződő csoportok közti együttműködések révén a szervezetek komoly gazdasági, társadalmi és politikai hatalomra tettek szert, aláásva ezzel a központi kormányzat hatalmát.²⁰ Kolumbia 2014-ben a világ kábítószer-össztermelésének 52%-át adta, és a mai napig az Egyesült Államok a fő exportpiaca, de Európának is a legnagyobb kokainbeszállítója.²¹

A fegyveres konfliktus során aktív négy legnagyobb felkelő szervezet, a Forradalmi Fegyveres Erők (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – FARC*), a Nemzeti Felszabadítási Hadsereg (*Ejército de Liberación Nacional – ELN*), az Április 19-e Mozgalom (*Movimiento 19 de Abril – M-19*),²² és a Népi Felszabadító Hadsereg (*Ejército Popular de Liberación – EPL*). Az M-19 mozgalom kezdett elsőként tárgyalásokat a kolumbiai kormánnyal, majd 1990-ben tagjai leszereltek és sikeresen beléptek a politikai életbe. Az EPL 1991-ben egyezett meg a kolumbiai kormánnyal, azonban a leszerelés részleges volt, mivel a volt gerillák egy része – együttműködve a FARC- és az ELN-csoportokkal – folytatta a kábítószerüzletet. Különböző kartellek révén (*Rastrojos, Urabeños*) 2011-re a volt gerillák uralták a kolumbiai droggereskedelmet.²³

A legerősebb gerillaszervezet a Kolumbia Forradalmi Fegyveres Erők, amely 1966-ban alakult baloldali marxista ideológia mentén, kormányellenes erőként. A szervezet az ország vidéki agrárterületére összpontosította tevékenységét, az ország határ menti peremterületeit tartotta ellenőrzése alatt, de a déli körzetekben a középső országrészekre is képes volt kiterjeszteni fennhatóságát. A FARC az 1990-es években lépett be a kábítószerüzletbe, ami a szervezet ugrásszerű erősödését eredményezte, 4000 tagból körülbelül 18 ezer geril-

¹⁹ Az első legnagyobb kokainkartellek a Pablo Escobar vezette Medellín és a Cali kartell voltak. A két kartell szétesését követően a kábítószerüzlet fragmentálódott, a volt tagokból több kisebb csoport jött létre, amelyek már nem a teljes kábítószer-termelési és -kereskedelmi láncolatot tartották a kezükben. Manapság a legnagyobb kartellek a *Rastrojos* és *Urabeños*, illetve a korábban leszerelt gerilla- és paramilitáris szervezetek tagjaiból létrejött BACRIM (*Bandas Criminales*), amelyben a kisebb csoportok hálózatos formában működnek diverzifikált tevékenységgel. Jeremy McDERMOTT: The FARC, the Peace Process and the Potential Criminalisation of the Guerrillas, [online], 2013. 04., 16–17. o. Forrás: Insightcrime.org [2017. 04. 03.].

²⁰ Insight Crime: FARC Profile, [online], 2017. 03. 03. Forrás: Insightcrime.org [2017. 04. 10.].

²¹ UNODC: Colombia, Censo de Cultivos de Coca 2014, [online], 2015. 07., 35. o. Forrás: Unodc.org [2017. 05. 10.].

²² Az M-19 elnevezés az 1970. április 19-i állítólagosan elcsalt elnökválasztásra utal, amikor Gustavo Rojas Pinilla korábbi baloldali populista elnöktől megtagadták a választási győzelmet. Az őt támogató populista szövetség, az *Alianza Nacional Popular* tagjaiból alakult az M-19 mozgalom.

²³ Jeremy McDERMOTT: The FARC, the Peace Process and the Potential Criminalisation of the Guerrillas, [online], 16–17. o. Forrás: Insightcrime.org [2017. 04. 03.].

lája lett az évtized végére.²⁴ A FARC a megnövekedett anyagi források révén egyre nagyobb támadásokat tudott végrehajtani. Főbb célpontjai az állami biztonsági erők, a katonai központok és rendőrségek alkalmazottai voltak, de megtámadtak különböző társadalmi csoportokat, több száz személyt raboltak el váltságdíjért cserébe, és tevékenységük jelentős számú civil áldozatot követelt.²⁵ Az eddig nyilvánosságra hozott adatok alapján 1989–2012 között a gyilkosságok 17%-ért a FARC volt a felelős.²⁶ Nehezen meghatározható a FARC kábítószer-kereskedelemből származó bevételeinek nagysága, mivel a kormány álláspontja szerint évente 2,4-3,5 milliárd dollárra, a kolumbiai főállamügyész szerint 1 milliárd dollárra, szakértők becslései alapján azonban jóval kevesebbre, körülbelül 200-300 millió dollárra becsülhető.²⁷ A nagy különbséget az okozhatja, hogy a kormány a béketárgyalásoknál a nagyobb számmal a FARC szervezett bűnözői tevékenységét kívánja hangsúlyozni, illetve a különböző szereplők kooperációjából kifolyólag nehézkes kiszámítani, hogy egyes szervezetek milyen arányban részesülnek a bevételekből.

A baloldali gerillaszervezetek működésével szemben szerveződtek a szélsőjobboldali félkatonai csoportok, az úgynevezett paramilitáris erők. A legnagyobb ernyőszervezet a Kolumbiai Egyesült Önvédelmi Erők²⁸ (AUC) volt, amely különböző jobboldali félkatonai csoportokat egyesített. A magukat önvédelmi erőknek tartott szervezetek szintén a droggereskedelemmel finanszírozták tevékenységüket, és működésük hatalmas civil áldozatokkal járt: 1989–2012 közötti időszakban a gyilkosságok 60%-áért a paramilitáris szervezetek a felelősek.²⁹ Az AUC fegyveresen lépett fel civilek, aktivisták, szakszervezeti vezetők és politikusok ellen, akik szerintük bármilyen formában kapcsolatba hozhatók voltak a baloldali felkelő szervezetekkel. Paramilitáris csoportok mai napig működnek az ország több területén,³⁰ és részben feltáratlan, hogy pontosan milyen kapcsolatokkal rendelkeznek az állami fegyveres erőkkel és a politikai elittel.³¹

A jelenlegi békefolyamat előzményei

A jelenlegi békefolyamat előzményeinél fontos megemlíteni a Kolumbia-tervet, amely 2000-ben jött létre az Egyesült Államok és a kolumbiai kormány közti megegyezéssel

²⁴ Adam ISACSON – Abigail POE: After Plan Colombia, Evaluating “Integrated Action,” the next phase of U.S. assistance, [online], *International Policy Report*, Center for International Policy, 2009. 12., 3. o. Forrás: Ccai-colombia.org [2016. 10. 10.].

²⁵ Natalio COSOY: Has Plan Colombia really worked? [online], 2016. 02. Forrás: BBC.com [2017. 06. 01.].

²⁶ Centro Nacional de Memoria Histórica: i. m., 36.

²⁷ Geoffrey RAMSEY: FARC ‘Earns \$2.4 to \$3.5 Billion’ From Drugs: Govt, [online], 2012. 10. Forrás: Insightcrime.org [2017. 04. 20.].

²⁸ A paramilitáris szervezetek létrejötte az 1980-as évekre tehető, amikor a baloldali felkelőszervezetek erőszakos tevékenységére, emberrablásaira válaszul a fegyveres erők tagjai és politikusok támogatásával megalakultak a helyi önvédelmi csoportok. Alapvetően a civilek védelmére létrejövő fegyveres csoportok azonban nem a lakosságot védték a gerillákkal szemben, hanem sokszor a kábítószerkartellek vagy a földbirtokosok érdekében működtek (AUC, 2015).

²⁹ CNMH: i. m., 36.

³⁰ 2006-ban békemegállapodás született az AUC és a kormány között, azonban a teljes leszerelés nem valósult meg, mivel a volt tagok szervezett bűnözői csoportokhoz csatlakoztak. A paramilitáris szervezetek és a politikai elit összefonódásáról szól az úgynevezett „parapolitika” (parapolitics) botrány. A felszínre került ügyek hatására több mint 30 kongresszusi képviselőt tartóztattak le, Uribe akkori elnök családtagjai ellen is bírósági eljárások indultak, valamint magas rangú katonai vezetők kerültek börtönbe. A botrány hatásai a mai napig érződnek, jelenleg is zajlanak vizsgálatok, eljárások katonai vezetők és politikusok ellen (Mejía C., 2014).

³¹ ISACSON–POE: i. m., 3–4.

azzal a céllal, hogy közösen hajtsanak végre felkelés- és kábítószer-ellenes műveleteket. Washington a kábítószer elleni háborút a termelői oldalon kívánta lefolytatni, ezért a kábítószer-termelésben és -kereskedelemben érdekelt szervezetekkel szemben az erőszakos fellépést is támogatta. Ez jól illt az akkori elnök, Álvaro Uribe Vélez³² gerillákkal szembeni keményvonalas politikájához is. A támogatások 71%-a katonai segélyek formájában érkezett, amely keretén belül katonákat képeztek ki, katonai technológiát és fegyvereket szállítottak az országba. A Kolumbia-terv kapcsán a legnagyobb támogatás a 2000-es évek közepén érkezett, amikor az ország évi 600 millió dollárt kapott az Egyesült Államoktól. 2008-tól ez az összeg azonban folyamatosan csökkent, 2011-ben már csak 460 millió dollár érkezett, mivel az amerikai demokrata kormányzat megkérdőjelezte a módszerek hatékonyságát, illetve egyre több kritika érte a programot az emberijog-sértések miatt.³³ Az, hogy például a terven keresztül érkező összegekből az állami fegyveres erőket a meggyilkolt gerillák száma után finanszírozták,³⁴ túlkapasokhoz és visszaélésekhez vezetett.³⁵ A kokalevél-termelés visszaszorítása érdekében légi permetezést használtak, amit szintén sok kritika ért, mivel nemcsak a kokacserjéket tette tönkre, hanem más növényeket is, sőt az emberi szervezetre is mérgező volt a használt anyag. Azonban a kokalevél-termelést sikerült visszaszorítani időlegesen, a 2000–2013 közötti időszak alatt 160 ezer hektárról 48 ezer hektárra esett vissza a termelés,³⁶ viszont 2013-tól ismét növekedés tapasztalható, mert 2014-ben már 69 ezer hektárt műveltek, amihez hozzájárulhatott a permetezés csökkenése.³⁷

A kritikák ellenére a Kolumbia-terv nagy eredménye, hogy képes volt meggyengíteni a FARC-ot, fegyverben tartott harcosainak száma 18 ezerről 8-10 ezerre esett vissza 2010-re. Az állami biztonsági erők visszavették az ellenőrzést az ország több területén, az Atlanti-óceán partjainál, az északnyugati megyékben és Venezuelával határos ország-részekben sikerült visszaszorítani a szervezetet, azonban a kábítószertermelésben leginkább érintett déli és délnyugati területeken erős maradt a FARC.³⁸

³² Álvaro Uribe Vélez 1984-ben kezdte politikai karrierjét Medellín város (Kolumbia második legnagyobb városa) önkormányzatában. Gazdag földbirtokos családból származik, és mai napig sok vád éri, hogy összeköttetésben áll a szélsőjobb oldali paramilitáris szervezetekkel, valamint családja és önmaga is kapcsolatban állt a Medellín drokartellel. Több bíráló érzi, hogy a FARC gerillaszervezettel szembeni kemény politikája érzelmi alapú is, mivel 1983-ban a gerillaszervezet egy sikertelen emberrablás következtében meggyilkolta Uribe elnök apját, de a FARC a mai napig tagadja a vádat. A jelenlegi békefolyamat elfogadásával szembeni ellenkampány vezéralakja, és a legnagyobb ellenzéki párt (*Centro Democráticos*) vezetője.

³³ IHS Country Report: *i. m.*, 24.

³⁴ A „falsos positivos” (álpozitív) botrány 2008-ban robbant ki, amely során kiderült, hogy az állami fegyveres erők szegény vidéki fiatalokat öltek meg, majd beöltöztették őket felkelőknek, és bizonyítékképpen fényképeket készítettek róluk. A cselekmény hátterét az adta, hogy a katonák a meggyilkolt gerillák után fejkvóta alapján jutalmat kaptak. Az elmúlt években több katonát, magas rangú katonai vezetőt is elítélt a bíróság az esetek kapcsán, és máig folynak vizsgálatok az események feltárásáért.

³⁵ Ana MARCOS: *Condena histórica en Colombia por el escándalo de los ‘falsos positivos’*, [online], 2017. 04. Forrás: Internacional.elpais.com [2017. 05. 05.].

³⁶ Daniel MEJÍA: *Plan Colombia: An Analysis of Effectiveness and Costs*, Center for 21st, [online], Century Security and Intelligence Latin America Initiative, 2016, 4. o. Forrás: Brookings.edu [2017. 05. 10.].

³⁷ UNODC: *i. m.*, 13.

³⁸ ICG, International Crisis Group: *Improving Security Policy in Colombia*, [online], *Policy Briefing*, 2010. 06. 20. Forrás: Crisisgroup.org [2016. 10. 10.].

Lefegyverzés, leszerelés és reintegrációs programok a kolumbiai békefolyamatban

A békekötés menete

A 2012-ben elindult békefolyamatot a FARC oly mértékű meggyengülése tette lehetővé, hogy hajlandó volt tárgyalóasztalhoz ülni. A béketárgyalások megkezdése Juan Manuel Santos Calderón³⁹ (2010–) elnökhöz kötődik, aki beiktatását követően elszántan a konfliktus politikai rendezése mellett állt ki. Bár Santos védelmi miniszterként (2006–2009) keményvonalas politikát követve több fegyveres akciót indított a FARC ellen, elnöksége kezdetétől folyamatosan enyhített korábbi fellépésén. Az elnök a megegyezést kereste, mivel véleménye szerint a fegyveres harcok által nem sikerült végérvényesen legyengíteni a szervezetet, és a társadalom is kimerült a folyamatos harcokban, békére vágyott. Juan Manuel Santos elnök nyilatkozata is jól mutatja politikai elkötelezettségét: „A megállapodás nem fog mindenki számára elégtételt adni, de békét hoz, és ez jobb megállapodás, mint a háború folytatása.”⁴⁰

A békefolyamatok állandó központi kérdése, hogy a kompromisszumok révén milyen módon lehet egyensúlyt teremteni a biztonság és igazságosság között. Egyáltalán lehetséges-e a megbékélés feltételeit optimalizálni úgy, hogy az a társadalom jelentős részének elégtételt nyújtson. A megállapodás elkerülhetetlen része, hogy a felelősségre vonást az elkövetett bűncselekményekért beáldozzák a társadalom biztonsága érdekében. Az illegális fegyveres csapatokat megszüntetik, tagjaikat felelősségre vonják, de elkerülhetik a komolyabb büntetést. A módszerek eltérhetnek, ami a tárgyaló felek közti megállapodástól és a civil lakosság által elfogadható feltételektől függ.

A békefolyamat hivatalosan az *Acuerdo General para la terminación del conflicto y la construcción de una paz estable y duradera* egyezmény elfogadásával kezdődött 2012-ben Havannában, ami a konfliktus lezárásának feltételeit és a hosszú távú, stabil béke alapjait tartalmazta. A Forradalmi Fegyveres Erők és a kolumbiai kormány között zajló béketárgyalások hat fő téma köré csoportosultak, amelyeket a felek egyenként tárgyaltak végig. A béketárgyalás hat főbb pontja: átfogó mezőgazdasági fejlesztési politika; politikai részvétel kérdése; konfliktus lezárása; megoldás a kábítószer okozta problémákra; áldozatok kérdése; és a megvalósítás, ellenőrzés és ellenjegyzés. Újdonságnak számított, hogy a tárgyalások sorrendjének meghatározásánál fő szempont nem a kérdések fontossága volt, hanem a bizalomépítés elősegítése, ezért azokat a területeket vették előre, amelyekben könnyebben születhet megállapodás. A tárgyaló felek így kívánták elkerülni a korábbi békefolyamatok hibáit, amikor a korai tűzszünet megszegése valamelyik fél részéről egyben a tárgyalások végét is jelentette. Ezért a jelenlegi béketárgyalások során csak 2016. június 24-én

³⁹ Juan Manuel Santos Calderón: a Santos család Kolumbia egyik legbefolyásosabb családja, ami elnököt és alelnököt is adott már az országnak, valamint a család az egyik legnagyobb újság, az *El Tiempo* tulajdonosa volt 1913–2007 között. Juan Manuel Santos volt külkereskedelmi miniszter (1991–1994), Pastrana elnöksége alatt (1998–2002) pénzügyminiszter, majd Uribe elnöksége alatt az elnök pártját (*Partido Social de Unidad Nacional*) vezette. Uribe második elnöki ciklusa alatt védelmi miniszter volt.

⁴⁰ Lyse DOUCET: The lessons of Colombia's extraordinary peace process, [online], 2016. 09. Forrás: BBC.com [2017. 05. 15.].

lépett életbe hivatalosan tűzszüneti megállapodás a kolumbiai kormány és a Forradalmi Fegyveres Erők között.⁴¹

A békekötést a regionális szereplők és a nemzetközi közösség támogatása övezte. A két szomszédos állam, Ecuador és Venezuela aktívan segítette a tárgyalássorozatot, közvetítőként is fellépve a felek között. A kolumbiai diplomácia Norvégiát és Kubát kérte, hogy kezeskedjenek a békéért. A tárgyalások Havannában zajlottak, mivel a szigetország évek óta nagy támogatója volt a gerillaszervezetek és a kormány közötti békekötéseknek. A Dél-Amerikai Nemzetek Uniója, az Európai Unió, Németország, a Vatikán és az Egyesült Nemzetek Szövetsége⁴² is speciális küldöttekkel vettek részt a békefolyamatban, illetve a megállapodás végrehajtását is ellenőrzik a nemzetközi szereplők.⁴³ A békeszerződés végrehajtásának felügyeletére, ösztönzésére és ellenőrzésére a tárgyaló felek egy bizottságot hoztak létre. A testület munkájában a Forradalmi Fegyveres Erők és a kormány részéről 3-3 fő vesz részt, valamint két nemzetközi szereplő, akiket a felek választhattak ki. A FARC, José „Pepe” Mujica korábbi uruguayi elnököt kérte fel, aki fiatalként maga is egy uruguayi gerillaszervezet tagja volt, míg a kormányzat Felipe González, volt spanyol elnököt választotta.⁴⁴ A nemzetközi szereplők nagyban hozzájárultak a tárgyalássorozat eredményességéhez, illetve lényeges szerepük lesz a békefolyamat finanszírozásának biztosításában és a hosszú távú stabilitás megteremtésében is.

A végső megállapodás elfogadására ünnepélyes keretek között került sor 2016. szeptember 26-án a kolumbiai Cartagena városában, amelyen Timoleón Jiménes (Timochenko),⁴⁵ a FARC vezetője és Juan Manuel Santos elnök aláírták a történelmi békét.⁴⁶ A békefolyamat talán legkritikusabb pontja a 2016. október 2-án tartott népszavazás volt, amelyen a társadalom a békemegállapodás elfogadásáról döntött.⁴⁷ Nagy megdöbbenésre a szavazók – bár kis különbséggel, de – elutasították a békeszerződést. Santos elnök erős politikai akarata azonban a kritikus pillanatokban is átlendítette a holtpontra a tárgyalásokat. Kisebb mó-

⁴¹ OACP, Oficina de Alto Comisionado para la Paz: Mesa de conversaciones con las FARC-EP, [online]. Forrás: Altocomisionadoparalapaz.gov.co [2016. 10. 10.].

⁴² A békefolyamatot a felek kérésére az Egyesült Nemzetek Szervezete is felügyeli. Az ENSZ-mandátum 2016. január 25-én lépett életbe, miután a kolumbiai kormány és a FARC közös közleményben kérte a Biztonsági Tanácsot, hogy megfigyelő misszió keretében segítse a békefolyamatot. Az ENSZ-felhatalmazás kiterjed a fegyverletétel ellenőrzésére, figyelemmel kíséri a kétoldalú fegyverszünetet, és a békemegállapodás aláírását követően felügyeli az ellenségeskedés beszüntetését (UN Resolution 2261, 2016, 1. o.).

⁴³ Andrés Ucrós MALDONADO: What Is the Colombian Peace Process Teaching the World? [online], *New England Journal of Public Policy*, 29. évf., 2017/1., 2017. Forrás: Scholarworks.umb.edu [2017. 05. 10.].

⁴⁴ Alfredo Jimeno MOLANO: Pepe Mujica y Felipe González llegan para verificar el acuerdo de paz, [online], 2017. 03. Forrás: Colombia2020.elespectador.com [2017. 04. 10.].

⁴⁵ Timoleón Jiménes „Timochenko” eredeti nevén Rodrigo Londoño Echeverri (1959–), a FARC vezetője 2011 óta. Beceneve Szemjon Tyimosenko szovjet marsalltól származik. Életéről sok feltételezés látott már napvilágot, például, hogy orvosi egyetemet végzett, de biztosan az tudható, hogy kiképzést kapott Oroszországban és Kubában (Insight Crime, Profile).

⁴⁶ Juan Manuel Santos elnök 2016-ban Nobel-békedíjat kapott a békéért tett erőfeszítéseiről.

⁴⁷ A népszavazás során a választásra jogosultak csupán 37%-a vett részt, és a választók 50,2%-a nemmel, 49,8%-a igennel szavazott. Az eredmény okai lehetnek, hogy a társadalom nem tudta megfelelően megismerni a béke tartalmát, és a volt elnök, Uribe által vezetett ellenkampány sikeres volt. Területileg is megosztott volt a voksolás, mivel az ország középső területén élők nagyobb arányban utasították el a békét, míg a konfliktus által leginkább érintett peremterületek a békeszerződés mellett szavaztak. Az alacsony részvételt a társadalmon belüli megosztottság, a bizonytalanság okozhatta, de olyan tényezők is befolyásolhatták, mint az például, hogy hurrikán söpört végig az ország északi területén, ami megnéhezítette egyes vidéki területeken a közlekedést.

dosításokkal november 24-én ratifikálták a felek az új megállapodást, amiről már nem írtak ki népszavazást, hanem kongresszusi jóváhagyással lépett életbe 2016. november 30-án. A 102 fős Szenátus ellenszavazat nélkül, 75 igen szavazattal, a 166 fős Képviselőház 130 igennel, szintén ellenszavazat nélkül fogadta el az új békeszerződést, azonban a volt elnök, Uribe által vezetett ellenzéki párt (*Centro Democrático*) nem vett részt a voksoláson.⁴⁸

DDR-programok a békefolyamatban

Különböző DDR-programok már 1992-ben megjelentek Kolumbiában. A jelenlegi békefolyamathoz kapcsolódó lefegyverzés, leszerelés és reintegrációs programok a békeszerződés kongresszusi elfogadását követően 2016. december 1-jén indultak el.

*Lefegyverzés.*⁴⁹ A megállapodás a közel 8000 gerilla teljes lefegyverzésének feltételeit és részleteit tartalmazta. A megegyezés legproblematisabb területe ez a szakasz volt, mert a gerillák szigorú biztonsági garanciákat kértek a békemegállapodás életbelépését követően a paramilitáris szervezetek és az ellenséges szervezett bűnözői csoportok esetleges bosszújától, támadásaitól tartva.⁵⁰ A folyamat nagy késéssel indult meg, mivel csak 2017. februárban kezdődött meg fegyverek begyűjtése, amelynek során a robbanóanyagok, a nehéz-, majd a könnyűfegyverek átadására került sor. A folyamatot az ENSZ felügyeli, és ő felel a fegyverek tárolásáért, amíg a tervek szerint, el nem szállítják őket beolvasztásra és a békét szimbolizálva három emlékművet emelnek. A megállapodás alapján 180 nap alatt kellett végrehajtani a lefegyverzést. Közben a volt gerilláknak el kellett érniük a nemzetközi szervezet által ellenőrzött demilitarizált zónákat, ahol felkészülhetnek a polgári életre. A gerillák 26 biztonságos és zárt területre vonultak be, amelyet a folyamat végéig nem hagyhatnak el, civilek pedig nem léphetnek be. Az eredeti tervek szerint 2017. március 30-ra a teljes lefegyverzés lezajlott volna, azonban a folyamat majdnem 2 hónapos késéssel indult el, ezért az új határidő 2017. júniusra módosult. A késedelmet az okozta, hogy a biztonsági garanciákat, amelyek kiterjedtek az elkülönített táborok felszereltségére, felügyeletére és az útvonalak védelmére, nem találták megfelelőnek a gerillák. A kormány pedig hiányolta, hogy a FARC nem regisztrálta megfelelően a leszerelő fegyvereseket.⁵¹ Kritikát fogalmazott meg Jean Arnault⁵² ENSZ-misszióvezető, mivel jelentése alapján a késedelem problémákat okozott, növelte a bizonytalanságot a megállapodások végrehajtása során. A gerillák által korábban uralt területek egy részén hatalmi vákuum alakult ki, mert az állami fegyveres erők késve vagy csak részlegesen foglalták el ezeket, lehetőséget hagyva a szervezett bűnözői csoportoknak, hogy kihasználják ezt. A folyamatot nehezíti, hogy még nem minden tag érkezett meg a zónákba, többen egyénileg integrálódnak, vagy más fegyveres, szervezett

⁴⁸ Javier LAFUENTE: El Congreso de Colombia refrenda el acuerdo de paz con las FARC, [online], Bogotá, 2016. 12. 01. Forrás: Internacional.elpais.com [2017. 05. 20.].

⁴⁹ A békefolyamatban inkább a „dejeción de armas” (fegyverek elhagyása) kifejezést használják, ezzel is jelezve, hogy a FARC nem legyőzött félként vesz részt a békefolyamatban.

⁵⁰ ICG: *i. m.*, 35–36.

⁵¹ Mira GALANOVA: First phase of disarmament for Colombia's FARC in doubt as deadline looms, [online], Peace Process, 2017. 02. Forrás: Colombiareports.com [2017. 03. 10.].

⁵² Jean Arnault: az ENSZ főttitkárának Kolumbiáért felelős különmegbízottja, az ENSZ-misszió vezetője Kolumbiában. Feladatuként ellenőrzi a végleges és kétoldalú tűzszünetről szóló megállapodás végrehajtását, valamint az ellenségeskedések megszüntetését és a fegyverletételt.

bűnözői csoportokba lépnek be, és a FARC által elhagyott területeken folytatni kívánják az illegális bányászatot és kábítószerüzletet. Azonban összességében a lefegyverzés szakasza megfelelően haladt, a gerillák többsége elérte a demilitarizált zónákat, és megvalósult a fegyverek leltárba vétele és a robbanóanyagok megsemmisítése.⁵³

Leszerelés. A Forradalmi Fegyveres Erők közel 7000 tagja állt készen a leszerelési periódus megkezdésére 2017 áprilisában. A leszerelés szakaszban a volt gerillák – mielőtt megkezdhetnék a visszailleszkedést a társadalomba – igazolást kapnak a fegyverletételről, amellyel a hatóság felé is bizonyítani tudják részvételüket a programban. Ezt követően a FARC tagjai szállást, ellátást, ruházatot, egészségügyi szolgáltatást, jogi tanácsadást kapnak, képzéseken vesznek részt, illetve ebben a periódusban vetik alá magukat az átmeneti igazságszolgáltatásnak is.⁵⁴

2017. március 28-án a kolumbiai kongresszus elfogadta az átmeneti igazságszolgáltatási rendszert, amely a fegyveres konfliktus során elkövetett háborús bűnöket vizsgálja. Különleges bíróságot hoztak létre, amelynek joghatósága kiterjed a FARC, a kolumbiai kormány és egyéni állampolgárok által elkövetett bűncselekmények vizsgálatára is.⁵⁵ Az igazságszolgáltatás keretén belül a Forradalmi Fegyveres Erők tagjai amnesztiát kaphatnak, ha nem követtek el háborús bűncselekményt, mivel a különleges bíróság csak a háborús és emberiség elleni bűncselekmények esetén szab ki szankciókat. Akik az első fázisban elismerik vétkeiket, 5–8 év közötti jogkorlátozást kaphatnak, továbbá közmunkában és újjáépítési munkákban kell dolgozniuk az ország azon területein, ahol a bűncselekményeket elkövették. Akik kihagyják az első lépcsőt és csak későbbi periódusban vesznek részt az igazságszolgáltatásban, 5–8 év közötti börtönre, akik pedig nem vallják be bűneiket, de bebizonyosodik vétkségük, 20 évig terjedő szabadságvesztésre ítéltethők.⁵⁶ Az átmeneti igazságszolgáltatást sok kritika érte, mivel ellenzői túl enyhének ítélik a kiszabható büntetések mértékét, továbbá megkérdőjelezzik annak jogosultságát, hogy az állami fegyveres erők által elkövetett cselekményeket is vizsgálat alá vonják. Uribe Vélez exelnök, a békeszerződés legnagyobb ellenzőjének nyilatkozata jól mutatja az ellenzék politikai állásfoglalását: „A béke szó sérült azzal, hogy elfogadták, hogy a FARC, a világ legnagyobb kokainkartelljének vezetői, egy napra sem vonulnak börtönbe, nem adják ki őket, sőt választhatók lesznek.”⁵⁷

Reintegráció. A harmadik szakasz alapvetően az egyéneket segíti abban, hogy a gerillaszervezetet és az illegális tevékenységeket maguk mögött hagyják, és a kiszabott büntetés letöltését követően teljes jogú állampolgárként illeszkedjenek vissza a társadalomba. Az egyéni integrációt nyolc témakör mentén segíti a program: egyéni preferenciák, gazdasági tevékenység, család, lakhatás, egészség, oktatás, állampolgárság és biztonság.⁵⁸ A re-

⁵³ Adriaan ALSEMA: UN security council urges Colombia to fill power vacuums left after FARC demobilization, [online], 2017. 04. Forrás: Colombiareports.com [2017. 04. 30.].

⁵⁴ WOLA: The past week in Colombia's peace process, [online], Washington Office on Latin America, 2017. 04. 04. Forrás: Colombiapace.org [2017. 03. 20.].

⁵⁵ Maria A. van NIEVELT: Transitional Justice in Ongoing Conflict: Colombia's Integrative Approach to Peace and Justice, [online], *Cornell International Affairs Review*, 11. évf., 2016/2. Forrás: Inquiriesjournal.com [2017. 04. 30.].

⁵⁶ Uo., 9.

⁵⁷ Uribe dice que con acuerdo „la palabra paz queda herida”, [online], 2016. 06., Proceso de Paz. Forrás: Elpais.com.co [2017. 05. 20.].

⁵⁸ ACR, Agencia Colombiana para la Reintegración: La Reintegración, [online]. Forrás: Reintegracion.gov.co [2017. 06. 10.].

integrációs szakasz lényeges eleme a társadalmi megbékélés elősegítése és a civil lakosság felkészítése a volt gerillák visszafogadására. Ehhez fontos lépés volt, hogy a FARC vezetője a 2016. szeptember 26-án tartott ünnepélyes békekötésen kijelentette: „A FARC nevében bocsánatot kérek a konfliktus minden áldozatától a szenvedések miatt, amiket a háború alatt okoztunk.”⁵⁹ Az események feldolgozását, a különböző társadalmi csoportok közti párbeszédet és az áldozatok jogának kérdését úgy próbálták elősegíteni, hogy már a béketárgyalások periódusában hangot kaptak az áldozatok, országszerte fórumokat tartottak, Havannában a tárgyalások során pedig meghallgatásokon szólalhattak fel a konfliktusban érintett civilek, és bárki javaslatokat küldhetett a tárgyaló feleknek. Országos kampányokat indítottak, amelyben a vezetőket, parancsnokokat jelölték meg fő felelősnek, de a besorozott gerillák esetében a civil voltokra próbálnak hatást gyakorolni: bátorítják a leszerelést például olyan üzenetekkel, hogy térjenek vissza családjukhoz, gyerekeikhez. Ezáltal a volt felkelőket mint a társadalom tagjait mutatják be, és hiányukat a közösség tragédiájaként kívánják illusztrálni, ezzel is felkeltve a lakosság rokonszenvét.⁶⁰

Az integrációs folyamat sikerességéhez azonban az egyéni motiváció növelésén túl a konfliktus gyökereit kell megszüntetni. Ehhez kapcsolódóan a legfontosabb tényezők, amelyek a békefolyamat sarkalatos pontjai és a DDR-programban is megjelennek: a politikai részvétel, a vidékfejlesztési program, és az ehhez kapcsolódó kábítószer-termelés elleni küzdelem.

A FARC a békeszerződés elfogadásával beleegyezett, hogy politikai céljait békés eszközökkel próbálja elérni, a golyókat szavazatokkal váltják fel. A megegyezés alapján a párttá alakult FARC-nak 5 garantált helye lesz a 102 fős Szenátusban, és 5 képviselője a 166 fős Képviselőházban a 2018-as és a 2022-es választásokat követően.⁶¹ A koncepciót az ellenzék a mai napig támadja, mivel véleményük szerint ezáltal túl nagy teret kap a baloldali szervezet. Azonban még nem lehet megállapítani, hogy milyen hatással fog járni ez a döntés a volt gerillaszervezetre, mivel a FARC nem egységes. Úgy tűnik, hogy a heterogén, fragmentált szervezetben néhány vezetőnek konkrét politikai elképzelése van, de kérdéses, hogy mennyire lesznek képesek egy politikai párt keretén belül egységesen fellépni, milyen programot dolgoznak ki, és a politikai életben mennyire találják meg a helyüket. A korábbi leszerelési folyamatok alapján vannak pozitív és negatív példák is az országban. Az 1990-ben leszerelt M-19 mozgalom sikeresen integrálódott a politikai életbe a párttá alakulást követően, míg a Népi Felszabadító Hadsereg (EPL) leszerelése részleges volt, tagjai csatlakoztak a kábítószerüzlethez és a mai napig megtalálhatók a legnagyobb kartellek vezetői között.⁶² A FARC a garantált helyekkel a kormány részéről a kezdeti támogatást megkapja, illetve a politikai párttá alakuláshoz, a többi párthoz hasonló mértékben, központi anyagi támogatásban részesül.⁶³ Az ellenzék és a közvélemény részéről az egyik leg-

⁵⁹ “Pedimos perdón a todas las víctimas”: 10 frases de “Timochenko” en su discurso de paz, [online], 2016. 09. Forrás: Pacifista.co [2017. 05. 25.].

⁶⁰ Jorge Kristóf ASQUI: Pszichológiai műveletek és államon belüli fegyveres konfliktus Kolumbiában, [online], *Hadtudományi Szemle*, 10. évf., 2017/1, 8–23. o. Forrás: Uni-nke.hu [2017. 05. 25.].

⁶¹ Felipe PUERTA: Political Future for Colombia's FARC Resides in Local Positions, [online], 2017. 02. Forrás: Insightcrime.org [2017. 05. 05.].

⁶² McDERMOTT: *i. m.*, 16–17. o.

⁶³ WOLA: Key Changes to the New Peace Accord.: Advocacy for Human Rights in the Americas, [online], 2016. 11. Forrás: Colombiapace.org [2017. 05. 15.].

inkább támadott programpont volt, hogy a politikai és büntetőjogi engedményeken túl a sikeres visszailleszkedés érdekében a leszerelt FARC-tagok két évig havi anyagi támogatásban részesülnek. Ezenkívül központi finanszírozással az egészségügyi szolgáltatásokat is igénybe vehetik, illetve oktatásban és képzéseken kell részt venniük.⁶⁴

A komplex vidékfejlesztési program alapján a kormány ígéretet tett, hogy a korábban elhanyagolt országrészekben fejlesztéseket indít az infrastruktúra, a lakhatás és a munkahelyteremtés területén. Különféle formában segíti a vidéki lakosságot, például földreformot hajt végre, termelőeszközök vásárlásában, terményeik értékesítésében és a kokalevél-termelés visszaszorítása érdekében helyettesítő (diverzifikációs) programokat indít, amellyel ösztönözni kívánja a szegényparaszti réteget, hogy a kokacserje helyett mást termeljenek.⁶⁵ A FARC ígéretet tett, hogy korábbi tapasztalatait felhasználva segíti a kormány kábítószer-termelés és -kereskedelem elleni harcát, azonban kérdéses, hogy a felek milyen módon fogják betartani a vállalásokat. Aggodalomra ad okot, hogy már most több incidens történt a korábban FARC által uralt területeken, mivel a békefolyamatot elutasító gerillák megfélemlítik a lakosságot, hogy ne működjenek együtt a kormánnyal, és az egyéni termelők nem bíznak az állami fegyveres erők védelmében.⁶⁶

Összegzés

A DDR-programok törekvéségét általában az áldozatok kártalanítása, és a fejlesztési koncepció megvalósításának elmaradása okozza. Kolumbia esetében is kockáztatja a békefolyamat sikerességét az a tényező, hogy a megfelelő anyagi források rendelkezésre állnak-e majd, ezáltal a fejlesztési terveket, a volt gerillák elvárásait és az áldozatok számára ígért kompenzációkat képes lesz-e a kormány biztosítani. Az ország pénzügyminisztere szerint Kolumbia eddig 4 milliárd dollárt költött a békefolyamatra, és a következő 10 évben várhatóan 16,8 milliárd dollárra lesz szükség.⁶⁷ A legfőbb támogatást az Egyesült Államoktól várják, azonban a volt amerikai elnök, Barack Obama által elindított támogatások a választásokat követően megakadtak, és nagy kérdés, hogy milyen eredménye lesz a találkozónak, amely Santos elnök és az új amerikai elnök, Donald Trump között 2017. május 18-án zajlott le, valamint a két ország közötti kooperáció milyen irányba mozdul el az új adminisztráció alatt.⁶⁸

A finanszírozási gondokon kívül a békefolyamat legnagyobb „ellensége” a 2018-ban esedékes parlamenti, majd elnökválasztás, mivel már most látható, hogy a politikai kampányok központi témája a békemegállapodás. Kockázatot jelent a jövőre nézve, hogy a békeszerződést ellenzők erősödtek a politikai versenyben. Kérdéses, hogy milyen intézkedésekre kerülne sor, ha a választásokat követően többségbe kerülnének, milyen módosítások

⁶⁴ Acuerdo Final (Végső megállapodás): Acuerdo final para la terminación del conflicto y la construcción de una paz estable y duradera, [online], 2016. 11. 24., 75–76. o. Forrás: Altocomisionadoparalapaz.gov.co [2017. 03. 10.].

⁶⁵ Uo.

⁶⁶ Christopher WOODY: Colombia says it's convincing drug farmers to grow other crops – but drug traffickers say otherwise, [online], 2017. 05. Forrás: Businessinsider.com [2017. 05. 25.].

⁶⁷ Christopher WOODY: Colombia has finally ended a 52-year war, but the price of peace will be high, [online], 2016. 08. Forrás: Businessinsider.com [2017. 05. 10.].

⁶⁸ Michael J. CAMILLERI: Peace, Drugs, and Tough Love for Colombia's Santos in Washington, [online], 2017. 05. 17. Forrás: Foreignpolicy.com [2017. 05. 25.].

lennének a hosszú távú célkitűzések végrehajtásában és a fejlesztési programok területén. Az ellenzék kritikái több esetben megalapozottak, mert a kormány valóban jelentős engedményeket tett a békekötés érdekében. A FARC volt tagjai számára ezért ez a békemegállapodás komoly lehetőség arra, hogy kedvező feltételek mellett leszereljenek és visszaülleszkedjenek a társadalomba. Összességében Kolumbia jól halad, hogy lezárja a többszereplős belháborús időszakot, azonban még hosszú az út az ország biztonsági problémáinak stabil megoldásáig.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ACR, Agencia Colombiana para la Reintegración: La Reintegración, [online], Forrás: Reintegracion.gov.co [2017. 06. 10.]
- Acuerdo final para la terminación del conflicto y la construcción de una paz estable y duradera, [online], 2016. 11. 24., 75–76. o. Forrás: Altocomisionadoparalapaz.gov.co [2017. 03. 10.]
- ALSEMA, Adriaan: UN security council urges Colombia to fill power vacuums left after FARC demobilization, [online], 2017. 04. Forrás: Colombiareports.com [2017. 04. 30.]
- ASQUI Jorge Kristóf: Pszichológiai műveletek és államon belüli fegyveres konfliktus Kolumbiában, [online], *Hadtudományi Szemle*, 2017. 10. évf., 2017/1, 8–23. o. Forrás: Uni-nke.hu [2017. 05. 25.]
- CAMILLERI, Michael J.: Peace, Drugs, and Tough Love for Colombia's Santos in Washington, [online], *Foreign Policy*, 2017. 05. 17. Forrás: Foreignpolicy.com [2017. 05. 25.]
- Colombia, Investigation and Analysis of Organized Crime, [online], 2016. 07. 21. Forrás: Insightcrime.org [2017. 05. 10.]
- COSOY, Natalio: Has Plan Colombia really worked? [online], 2016. 02. 04. Forrás: BBC.com [2017. 06. 01.]
- DOUCET, Lyse: The lessons of Colombia's extraordinary peace process, [online], 2016. 09. Forrás: BBC.com [2017. 05. 15.]
- GALANOVA, Mira: First phase of disarmament for Colombia's FARC in doubt as deadline looms, [online], *Peace Process*, 2017. 02. 28. Forrás: Colombiareports.com [2017. 03. 10.]
- Improving Security Policy in Colombia, [online], *Policy Briefing*, 2010. 06. 20. Forrás: Crisisgroup.org [2016. 10. 10.]
- IHS Country Risk: Strategic Risk, 2017, [online]. Forrás: Ihsmarket.com [2017. 05. 13.]
- IHS Economics & Country Risk: Colombia, Country Reports, Country Risk Profile, [online], 2016. 10. 27. Forrás: Ihsmarket.com [2017. 01. 22.]
- International Monetary Fund: World Economic Outlook Database, [online], 2017. Forrás: Imf.org [2017. 05. 10.]
- FARC Profile, [online], 2017. 03. 03. Forrás: Insightcrime.org [2017. 04. 10.]
- International Disarmament, Demobilization and Reintegration Congress (IDDRC): The Cartagena Contribution to Disarmament, Demobilization and Reintegration Cartagena, [online], Kolumbia, 2009. Forrás: Documents.worldbank.org [2017. 04. 02.]
- ISACSON, Adam – POE, Abigail: After Plan Colombia, Evaluating "Integrated Action," the next phase of U.S. assistance, [online], *International Policy Report*, *Center for International Policy*, 2009. 12. Forrás: Ccai-colombia.org [2016. 10. 10.]
- LAFUENTE, Javier: El Congreso de Colombia refrenda el acuerdo de paz con las FARC, [online], Bogotá, 2016. 01. 01. Forrás: Internacional.elpais.com [2017. 05. 20.]
- MALDONADO, Andrés Ucrós: What Is the Colombian Peace Process Teaching the World? [online], *New England Journal of Public Policy*, 29. évf., 2017/1. Forrás: Scholarworks.umb.edu [2017. 05. 10.]
- MARCOS, Ana: Condena histórica en Colombia por el escándalo de los 'falsos positivos', [online], 2017. 04. Forrás: Internacional.elpais.com [2017. 05. 05.]

- McDERMOTT, Jeremy: The FARC, the Peace Process and the Potential Criminalisation of the Guerrillas, [online], 2013. Forrás: Insightcrime.org [2017. 04. 03.]
- MEJÍA, Daniel: Plan Colombia: An Analysis of Effectiveness and Costs, Center for 21st, [online], Century Security and Intelligence Latin America Initiative, 2016. Forrás: Brookings.edu [2017. 05. 10.]
- MOLANO, Alfredo Jimeno: Pepe Mujica y Felipe González llegan para verificar el acuerdo de paz, [online], 2017. 03. Forrás: Colombia2020.espectador.com [2017. 04. 10.]
- MUGGAH, Robert – O'DONNELL, Chris: Next Generation Disarmament, Demobilization and Reintegration, *Stability: International Journal of Security and Development*, 2015. Forrás: Doi.org [2017. 05. 01.]
- MUNIVE, Jairo – STEPPUTAT, Finn: Rethinking Disarmament, Demobilization and Reintegration Programs, [online], *Stability: International Journal of Security and Development*, 4. évf., 2015/1. Forrás: Doi.org [2017. 05. 10.]
- NIEVELT, Maria A. van: Transitional Justice in Ongoing Conflict: Colombia's Integrative Approach to Peace and Justice, [online], *Cornell International Affairs Review*, 9. évf., 2016/2. Forrás: Inquiriesjournal.com [2017. 04. 30.]
- OACP, Oficina de Alto Comisionado para la Paz: *Mesa de conversaciones con las FARC-EP*, [online]. Forrás: Altocomisionadopalapaz.gov.co [2016. 10. 10.]
- “Pedimos perdón a todas las víctimas”: 10 frases de “Timochenko” en su discurso de paz, [online], 2016. 09. Forrás: Pacifista.co [2017. 05. 25.]
- PUERTA, Felipe: Political Future for Colombia's FARC Resides in Local Positions, [online], 2017. 02. Forrás: Insightcrime.org [2017. 05. 05.]
- RAMSEY, Geoffrey: FARC ,Earns \$2.4 to \$3.5 Billion' From Drugs, [online], 2012. 10. Forrás: Insightcrime.org [2017. 04. 20.]
- The World Fact Book, Colombia, [online]. Forrás: CIA.gov [2017. 03. 10.]
- CNMH, Centro Nacional de Memoria Histórica: ¡Basta Ya! Colombia: Memorias de guerra y dignidad, [online], 2013, 31–33. o. Forrás: Centrodememoriahistorica.gov.co [2016. 11. 05.]
- UNDDR: Introduction to the IDDRS, Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards, [online], 2014. Forrás: Poa-iss.org [2017. 03. 20.]
- UNODC: Colombia, Censo de Cultivos de Coca 2014, [online], 2015. 04. Forrás: Unodc.org [2017. 05. 10.]
- Uribe dice que con acuerdo „la palabra paz queda herida”, [online], 2016. 06. Forrás: Elpais.com.co [2017. 05. 20.]
- WOLA: Key Changes to the New Peace Accord,; Advocacy for Human Rights in the Americas, [online], 2016. 11. Forrás: Colombiapace.org [2017. 05. 15.]
- WOLA: The past week in Colombia's peace process, [online], Washington Office on Latin America, 2017. 04. 04. Forrás: Colombiapace.org [2017. 03. 20.]
- WOODY, Christopher: Colombia has finally ended a 52-year war, but the price of peace will be high, [online], 2016. 08. Forrás: Businessinsider.com [2017. 05. 10.]
- WOODY, Christopher: Colombia says it's convincing drug farmers to grow other crops – but drug traffickers say otherwise, [online], 2017. 05. Forrás: Businessinsider.com [2017. 05. 25.]